

Verinäytteenotto-ohje, ihopistosnäytteet vastasyntyneeltä

Välineitä

- Mikronäytteenottoputkia ([Hoito-ohjeet.fi Mikroputket ja yleisimpien tutkimusten minimimäärät](https://hoito-ohjeet.fi/Mikroputket-ja-yleisimpien-tutkimusten-minimimäärät)).
- Kapillaareja ja muovitulppia näytekapillaarien sulkemista varten.
- Imupaperinäytteenottokortteja Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirjasta ([Lisätietoa imupaperinäytteenottokortin käytöstä, B-Vastasyntyneiden aineenvaihduntasairauksien seulonta](#)).
- Viiltohaavan tekeviä turvalansetteja ([Hoito-ohjeet.fi Käytössä olevat lansetit](https://hoito-ohjeet.fi/Käytössä-olevat-lansetit)).
 - viiltosyvyys korkeintaan 1 mm.
- Ihonpuhdistuslappuja
- Kertakäyttökäsineitä
- Riskijäteastia käytettyjä lansetteja varten.
- Kylmävaraaja
- Haavalaastaria

Tarkista tarvittavat putket ja näytemäärä Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirjasta [Ohjekirja, Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirja](#).

Ota ihopistosnäyte vastasyntyneeltä ja ihan pieniltä lapsilta

1. Kantapäätä (alle 3 kk tai alle 6 kk syntymäpainoltaan alle 2,5 kg).
2. Nimettömästä tai keskisormesta.

Älä ota näytettä

1. Infektoituneelta alueelta
2. Kovettuneelta alueelta
3. Aikaisemman pistoksen jäljiltä turvonneelta alueelta
4. Mustelmalliselta alueelta

Valmistelu

1. Varmista potilaan henkilöllisyys aina ennen näytteenottoa kysymällä nimi ja henkilötunnus. Jos potilas ei itse pysty antamaan tietoja, tarkista henkilöllisyys esimerkiksi potilasrannekkeesta, kelakortista tai muusta henkilökortista.
2. Lämmitä näytteenottoa paikka ennen pistoa esim. käärimällä lapsen jalkaterän ympärille +39 °C (ei yli +42 °C) veteen kostutettu kangastaitos tai paperi muovipussissa noin kolmen minuutin ajaksi ennen näytteenottoa.

3. Kun otat sormenpäätä, lämmitä käsi juoksevan veden alla.
4. Käytä käsihuuhdetta ennen ja jälkeen potilaskontaktin.
5. Käytä suojakäsineitä (suositus) ihopistosnäytteenotossa, koska verikontaminaation riski on suuri.

Näytteenotto kantapäästä

1. Ota näyte kantapohjan ulkoreunoilta (Kuva 1). **Kantaluun kohdalle et saa pistää.**

Kuva 1

2. **Puhdista iho 70-80 % etanolilla** (muun muassa A12T 80%, Desinfektol P) ja **anna kuivua**.
3. Tartu vauvan kantapähän siten, että saat etusormella ja peukalolla muodostettua ihosta ympyrän.
4. Purista kevyesti niin, että iho täyttyy verellä ja paina lansetti tukevasti ihoa vasten ennen pistoa. Näin saat kunnan piston oikeaan paikkaan ja kiputuntemus on pienempi.
5. Huomioi myös lansetin pistosuunta. Pistä niin, että ihoon tulevat viillot ovat samansuuntaisia (kantapäästä – varpasiin).
6. Ota sormenpäänäyte **nimettömästä tai keskisormesta**. Tee piston sormenpään sivuun
7. **Kuivaa** ensimmäinen veripisara ihonpuhdistuslappuun ellei tutkimuskohtainen ohje toisin ohjeista.
8. Ota tarvittavat näytteet huomioiden tutkimuskohtaiset ohjeet.
9. Puristamalla ja löysäämällä kantapäätä kevyesti, saat veren kertymään pistokohtaan.
10. **Vältä voimakasta puristamista**.
11. Sekoita näytteitä kapillaaria pyörittämällä tai putkea kääntämällä, tarvittaessa myös näytteenoton aikana.
12. Älä ravista putkea.
13. Paina pistokohtaa näytteenoton jälkeen.

Pikatesteinä tehtävissä testeissä saattaa olla laitevalmistajan antamia testikohtaisia ohjeita.

Näytteenoton jälkeen

1. Kiinnitä potilaan tunnistetarra mikroputkeen tai kapillaariin välittömästi näytteenoton jälkeen potilaan vieressä (ei etukätein). Kun kiinnität näyteastioihin tarrat, varmista vielä, että tarrat ne kyseessä olevan potilaan tarroilla.

Tarran tiedot:

- Näytteenottopäivä ja kellonaika
- Pyytävä osasto/ tutkimuksen pyytäjä
- Potilaan nimi
- Henkilötunnus
- Pyydetty tutkimukset

Jos olet tehnyt vieritestin, kirjaa saatu tulos heti potilaan tietoihin.

Näytteiden sairaalansisäinen kuljetus

1. Toimita Ihopistosnäytteet mahdollisimman nopeasti näytteenoton jälkeen laboratorioon.
2. Tarkista tutkimuskohtaiset erityisvaatimukset näytteen käsittelylle ja säilytykselle Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirjasta [Ohjekirja, Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirja](#).
3. Kuljeta näytteet suljetussa näyteastiassa.
4. Pakkaa näytteet suljettuun kuljetuspakkaukseen siten, etteivät ne vahingoitu kuljetettaessa. Suojaa ne valolta ja vältä näytteiden ravistelua.
5. Näytteet eivät saa jäätyä kuljetuksen aikana. Kesäaikana voit käyttää kylmävaraajalla jäähdytettyä kuljetuspakkausta. Kylmävaraaja ei saa olla suorassa kosketuksessa kokovera sisältävien putkien kanssa.

Näytteiden pakkaus ja kuljetus postitse tai linja-autolla erillisen ohjeen mukaan ([Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirja Näytteiden lähettäminen Tyks Laboratorioihin](#)).

Näytteenottoiminnat

1. Tutkimustuloksiin vaikuttavat monet tekijät, esimerkiksi potilaan ravinto, rasitus, ruumiinasento, jotka tulee ottaa huomioon ennen näytteenottoa.
2. Näytteenottoimintoihin kuuluvat
 - laboratoriotutkimusten tilaus
 - potilaiden esivalmistelu
 - potilaalle annettavat ohjeet
 - näytteiden kuljettaminen
 - tartuntavaarallisten ja eristyspotilaiden näytteenotossa noudatettavat ohjeet

Kirjallisuutta:

Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirja [Ohjekirja, Tyks Laboratorioiden tutkimusohjekirja](#).

Potilasohjeet [Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin haku, Hoito-ohjeet.fi](#).

Tuokko, Rautajoki, Lehto 2008. Kliiniset laboratorionäytteet - opas näytteenottoa varten.

Hygieniayksikön ohjeet löydät hoito-ohjeista osoitteesta [Hoito-ohjeet.fi Tartunnan torjunta](#).

CLSI H04-A5 Procedures and devices for the collection of diagnostic capillary blood specimens.

Katselmoitu 22.12.2022 Preanalytiikkatyöryhmä